

ANDT-plan

En del i arbetet för att minska bruket av alkohol, narkotika, dopning och tobak

Gnestawaldorfskola

Fjällgatan 11-13
646 32 Gnesta

1. Inledning

Högstadietiden är en tid då många ungdomar kommer i kontakt med alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT). Användning och hantering av ANDT-preparat orsakar inte bara ohälsa, skador och problem för eleven och dess familj. Även skolans miljö påverkas negativt med tanke på övriga elevers studier och trygghet, personalens fysiska och psykiska arbetsmiljö samt säkerheten generellt.

Skolan vill och ska, tillsammans med elever och vårdnadshavare (se definition nästa sida), arbeta för att alla elever får en skolfri ifrån dessa preparat. Denna ANDT-plan har som syftet att förebygga, upptäcka och ingripa mot användning och missbruk av ANDT-preparat. Planen utgår från gällande lagstiftning. Skolan räknas som en arbetsplats med samma krav och skyldigheter som andra arbetsplatser och skall därför vara fri från alkohol, narkotika, dopning och tobak. Planen innehåller en kombination av tydliga regler, konsekvenser, omtanke och stöd för att förhindra bruk av ANDT-preparat bland elever. Alla elever, vårdnadshavare och skolpersonal ska känna sig trygga i att skolan erbjuder en miljö där varje elev ges möjligheter till god social utveckling, god kunskapsutveckling samt ökar elevernas välmående.

Vid misstanke eller konstaterat bruk samarbetar skolan med vårdnadshavare, socialtjänsten och i vissa fall polisen. Vårdnadshavare är mycket viktiga i arbetet kring en elev och därför är skolans ambition att samarbeta med vårdnadshavarna under hela skoltiden.

För att planen ska uppfylla sitt syfte krävs att skolans personal har kännedom om planen och dess innehåll. Planen behöver introduceras för alla nya medarbetare samt diskuteras återkommande i personalgruppen. Även berörda personalgrupper inom polis och socialtjänst ska känna till planen och dess rutiner för samverkan.

ANDT-planen är på en övergripande nivå om hur alla skolor bör arbeta med ANDT-frågor. En mer specifik och detaljerad nivå utförs av varje enskild skola, en handlingsplan. Att handlingsplanen görs, implementeras och efterföljs är respektive skolas ansvar.

Vision

Visionen är att ungdomarna i Gnestawaldorfskola ska må bra och ha en så god självkänsla att de inte tycker sig behöva någon form av ANDT.

Mål

Att minska tobaksbruket bland eleverna

Att alkoholdebuten senareläggs

Att minska antalet ungdomar som provar och brukar dopningsmedel och narkotika

Att medvetandegöra alla som arbetar med ungdomarna

Att på skolan ha nolltolerans för bruk av tobak, alkohol, dopning och narkotika

Definitioner

I denna plan definierar vi ANDT-preparaten enligt nedan;

Med alkohol avses alkoholhaltig dryck/vätska. Med narkotika avses narkotikaklassade preparat, receptbelagd medicin utan giltigt recept, sniffning, substans klassad som hälsofarlig vara eller andra jämförbara substanser. Med dopning avses prestationshöjande medel/dopningsmedel eller andra jämförbara substanser. Med tobak avses här; Cigaretter, E- cigaretter, vattenpipa, cigariller, snus, råttobak och andra preparat innehållandes tobak eller nikotin. Även nikotinfritt snus omfattas av definitionen.

I planen används begreppet ”droger” som ett samlingsnamn för dopning och narkotika.

Med bruk avses all användning av droger.

Med vårdnadshavare avses förälder, god man eller annan vuxen ställföreträdare för barnet.

Lagstiftning

ANDT-planen samt Plan för tobaksfri skoltid baseras på bland annat följande konventioner och svenska lagar;

- Enligt FN:s barnkonvention är skolan skyldig att skydda barn och ungdomar ifrån droger.

- Enligt WHO:s tobakskonvention ansvarar kommunen för att skolan arbetar för att miljöerna blir helt tobaksfria och att personalen utbildas i tobaksförebyggande arbete och tobaksavvänjning.

- Enligt tobakslagen (1993:581) är det inte tillåtet att röka inom skolans område (både

inomhusmiljöer och utomhusmiljöer där barn vistas ska vara rökfria). Vidare har arbetsgivaren ett ansvar för att arbetsmiljön ska vara rökfri.

- Enligt skollagen (2010:800) skall skolan motverka missbruk av droger och tobak.
- Enligt socialtjänstlagen (2001:453) har skolan skyldighet att göra en anmälan om en elev misstänks missbruka.
- Enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) är inte alkohol förenligt med en god arbetsmiljö och alkohol får därför inte förtäras i skolans lokaler under skoltid. Alkohol får inte heller förvaras i skolan. Lagen säger även att ohälsa och olycksfall, bland annat orsakade av droger, skall förebyggas.
- Enligt alkohollagen (2010:1622) skall omyndiga skyddas ifrån alkohol och överlåtelse av alkohol är inte tillåten.
- Enligt narkotikastrafflagen (1968:64) är all befattning med narkotikaklassade preparat kriminaliserat och detta gäller även egen konsumtion. All användning av narkotika jämföras med missbruk. Polis kan ta initiativ till drogtest även utan vårdnadshavarens medgivande.
- Enligt dopningslagen (1991:1969) är all ickemedicinsk befattning med dopningsklassade preparat kriminaliserat och detta gäller även egen konsumtion.
- Enligt lagen om förstörande av vissa hälsofarliga varor (2011:111) har Polisen rätt att omhänderta och förstöra vissa hälsofarliga varor.

2. Förebyggande arbete

Identifiering av risk- och skyddsfaktorer

Förebyggande arbete innebär att minimera risken för ohälsa (här; minimera risken för att eleverna brukar tobak, alkohol och andra droger). För detta krävs kunskap om vilka faktorer som påverkar beteendet negativt respektive positivt, de så kallade risk- och skyddsfaktorerna. En riskfaktor för ett visst beteende är en egenskap, händelse, förhållande eller process som ökar sannolikheten eller risken för ett visst utfall. Skyddande faktorer är egenskaper, händelser, förhållanden eller processer som minskar sannolikheten eller risken för ett visst utfall.

Här är några exempel på faktorer som påverkar barn och ungas hälsa (och bruket av tobak, alkohol och andra droger):

Källa: *Barnens behov i centrum*, Socialstyrelsen (2015) samt *En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016 – 2020*, Regeringskansliet.

Riskfaktorerna behöver inte vara tecken på att eleven använder droger men med en kontrollerad uppföljning av exempelvis skolprestation, närvaro och elevens välmående ökar chansen för att sätta in stödjande insatser oavsett bakomliggande orsak. Det finns även skäl till att även arbeta omvänt, det vill säga att identifiera och följa upp elever som exempelvis röker. Detta då tobaksbruk är ett riskbeteende som kan vara tecken på att eleven mår dåligt och/eller har andra typer av bekymmer.

Riskfaktorer

Bristande intresse generellt

Minskad motivation för skolarbetet

Avsaknad av fritidsverksamheter

Försämrade skolresultat

Upprepad ogiltig frånvaro

Aggressivitet och våldshandlingar

Rökning (riskfaktor för narkotikaanvändning)

Avsaknad av social kontroll/sociala kontrollmekanismer

Avsaknad av omsorg

Skyddsfaktorer

Stöd från vårdnadshavare

Skolnärvaro

Skolframgång

Trivsel i skolan

Goda sociala relationer

Positiv förstärkning av lärare Tydlighet (regler, krav, förväntningar, struktur i skolvardagen)

Strukturerad och innehållsrik fritid Dialog mellan skola och vårdnadshavare

ANDT i undervisningen

Enligt Skolverket har alla elever rätt till att kunskapsområden som exempelvis tobak, alkohol och andra droger integreras i olika ämnen. Enligt läroplanen ska eleverna kunna använda sina kunskaper som redskap för att kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden¹. Det finns dock inget tydligt samband mellan enbart ökad kunskap kring ANDT och användning av preparaten. Kunskap som förmedlas med skrämselevelen har till och med visat motsatt effekt, det vill säga att konsumtionen av exempelvis alkohol ökat. Däremot har studier visat att *inställningen* till ANDT minskat användningen, vilket skolans undervisning kan påverka. Det är därför viktigt att undervisningen inte enbart ger eleverna kunskapspåfyllning. Moment innehållandes diskussioner och övningar som skapar delaktighet, engagemang och tankeutbyte är viktigt att ge stort utrymme för².

Länsstyrelsen i Dalarna har tillsammans med Borlänge kommun tagit fram ett metodmaterial för skolans ANDT-undervisning. Metodmaterialet (som är utvärderat av forskare) heter *ANDT på schemat* och innehåller fakta, referenser och litteraturtips för planering av undervisningen. Det är öppet för vem som helst att använda materialet och det finns en webbplats där allt finns samlat digitalt³. Kritisk källgranskning är utgångspunkten i materialet och undervisningen föreslås utgå från följande sju grundläggande frågeställningar:

1. Hur har bruket av ANDT-produkter sett ut historiskt kontra nutid?
2. Hur påverkas närsamhället och individerna där ANDT-produkterna produceras?
3. Hur påverkar framställningen av ANDT-produkter miljön lokalt och globalt?
4. Vad säger lagar och regler om bruk och hantering av ANDT-produkter?
5. Hur marknadsförs ANDT-produkter?
6. Vilka konsekvenser får ANDT-bruk för individen och omgivningen, ekonomiskt och socialt?
7. Vad händer i kroppen när du använder ANDT-produkter?

¹ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. Skolverket 2011 (reviderad 2016). ² Undervisning om alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT), Skolverket 2013.

³ <https://www.drugsmart.com/andt>

Förebyggande arbete

Undervisning

Undervisningen ska innehålla både faktakunskap och moment med diskussioner och övningar som skapar delaktighet, engagemang och tankeutbyte. För att kvalitetssäkra undervisningens innehåll är de sju frågeställningarna i "ANDT på schemat" bra att utgå från. Önskvärt är också att det finns en plan för *vad* som tas upp i *vilken* årskurs samt att de metoder och det material som används är granskade och rekommenderade av nationella myndigheter och/eller forskare. Skolorna ser att "ANDT på schemat" är en bra inspirationskälla för hur ANDT-undervisningen ska utformas.

Stödjande verksamhet och samverkan mellan olika professioner

Elevhälsan ska via hälsofrämjande och förebyggande insatser bidra till att skapa miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Elevhälsan kan på en övergripande nivå vara ett resurstöd i undervisningen om exempelvis ANDT. Vid behov kan eleven erbjudas tobaksavvänjning via enskilda samtal, gruppverksamhet och/eller med hänvisning till andra stödverksamheter och kontaktkällor. Vid misstanke eller uppenbart bruk av alkohol och andra droger finns det särskilda rutiner (läs mer under avsnittet Handlingsplaner).

Både personal, elever och vårdnadshavare kan vända sig till elevhälsan för att få råd och handledning kring bemötande eller känsla kring en elev. Det går också bra att vända sig till polisen och socialtjänstens ungdomsstödjare och/eller ungdomsbehandlare (se mer information om ungdomsstöd samt ungdomsbehandling under avsnittet: "frågor och svar"). Finns det en oro så bör alltid en orosanmälan göras, denna görs av person som har känslan av oro för en elev. Skolledning, elevhälsa, socialtjänst och polis samverkar i förebyggande syfte genom exempelvis regelbundna möten (SSP – skola, socialtjänst och polis).

Samverkan med vårdnadshavare

Samverkan med vårdnadshavare är mycket betydelsefullt i det förebyggande arbetet. Vårdnadshavare bör informeras om skolans förebyggande arbete, rutiner och gällande policys samt ha möjlighet att enkelt komma i kontakt med skolan för frågor och funderingar. Vårdnadshavare bör få information om exempelvis nya/aktuella droger som drabbar Gnesta samt få råd om hur de kan bemöta sina barn i frågor om tobak, alkohol och andra droger. Här kan socialtjänsten vara behjälplig. I brist på föräldramöten kan information och dialog ske via epost, hemsida och websida eller motsvarande. Ett annat sätt är att bjuda in till öppna

informationskvällar i samverkan med exempelvis polisen och socialtjänsten. Respektive skola har ansvar för att kommunikationen med vårdnadshavare fungerar. Rutiner för hur och när vårdnadshavare kontaktas vid misstanke eller uppenbart bruk av alkohol eller andra droger bör stå med i respektive skolas handlingsplan.

Tobaksfri skoltid

Som en del i det tobaksförebyggande har skolan tobaksfri skoltid⁴. Med tobaksfri skoltid menas att inget tobaksbruk bland eleverna ska förekomma under skoltid⁵. Syftet är att minska risken för att någon ofrivilligt utsätts för tobaksrök och att tobaksanvändningen bland eleverna på sikt ska upphöra. Att inte komma i kontakt med tobak ser skolorna dessutom som en framgångsfaktor för att minimera nyrekryteringen av tobaksbrukande elever. Rektorn ansvarar för att planen följs samt att arbetet och resultatet av planen årligen följs upp och utvärderas. Under avsnittet *Handlingsplaner* finns det beskrivet hur personalen ska agera om någon elev brukar tobak. Hur det förebyggande arbetet ska bedrivas ansvarar respektive skola för. Ramarna för arbetet är dock gemensamma och beskrivs under avsnittet *Förebyggande arbete*.

Tobaksfri skoltid gäller inte skolans personal. Tobaksbruk under anställdas arbetstid hanteras (utöver arbetsmiljölagen och tobakslagen) av enskild arbetsplats. Däremot bör personalen i allra högsta grad undvika tobaksanvändning i närheten av eleverna för att inte ge eleverna dubbla budskap kring en tobaksfri miljö.

Vad gäller kring tobaksfri skoltid?

- ➤ •Tobaksfri skoltid innebär att inget tobaksbruk bland elever på Gnestawaldorfskola ska förekomma under skoltid.
- ➤ •Skolan ska bedriva tobaksförebyggande arbete via ordinarie undervisning
- ➤ •Skolan ska erbjuda tobaksavvänjning till elever som vill sluta röka eller snusa.
- ➤ •Inga askkoppar ska finnas på skolans område.

- ➤ •Tydliga skyltar om tobaksfri skoltid ska finnas uppsatta på skolans område och vid entréer.
- ➤ •Rektorn ansvarar för att all skolpersonal känner till riktlinjerna för tobaksfri skoltid.
- ➤ •Respektive mentor/handledare ansvarar för att klassens elever och dess vårdnadshavare känner till riktlinjerna för tobaksfri skoltid.
- ➤ •Rektorn ansvarar för att planen följs av skolan, att förutsättningar för att följa planen finns samt att arbetet och resultatet av planen årligen följs upp och utvärderas.

⁴ Med tobak avses här cigaretter, E-cigaretter, vattenpipa, cigariller, snus, råtabak och andra preparat innehållandes tobak eller nikotin. Även nikotinfritt snus omfattas av definitionen.

⁵ Med skoltid inkluderas även idrottsdagar, klassresor, studiebesök, praktik etc.

Implementering av tobaksfri skoltid

För att få genomslag är det viktigt att personal, elever och vårdnadshavare känner till planen. Tobaksfri skoltid ska av detta skäl årligen diskuteras på föräldramöten, personalmöten samt elevråd. Det är också viktigt att det sker ett förebyggande arbete för att minska andelen elever som börjar röka samt att det finns stöd för de elever som vill sluta använda tobak.

För att säkerställa att det finns god kännedom om riktlinjerna samt för att upprätthålla en tobaksfri skoltid kan följande punkter ses om en checklista för implementering:

- Informera all personal om ANDT-planen samt handlingsplanen och diskutera fram rutiner för hur vårdnadshavare och elever ska få informationen om dessa. Även rutiner för uppföljning bör tas fram.
 - ➤ •Informera vårdnadshavare (föräldramöten, nyhetsbrev, epost, skolportal).
 - ➤ •Informera eleverna. Håll gärna en dialog med elevrådet.

- ➤ •Publicera riktlinjerna på skolans externa webbsida och intranät.
- ➤ •Översätt till fler språk om så behövs och finns möjlighet till.

Exempel på hur en tobaksfri skoltid kan implementeras på skolan:

Så här informerar vi om tobaksfri skoltid Årsplan

Personal

Elever

Vårdnadshavare

Hur: muntlig information på personalmöte samt mailutskick

När: vecka x Kommunen/polisen bjuds in för en dragning (boka tid!).

Ansvar: rektor

Hur: information via mail. Bifoga pdf samt länk till skolans/kommunens hemsida. **När:** vecka X

Ansvar: respektive mentor/handledare.

Hur: elevråd, hälsosamtal

När: vecka x

Ansvar: person x

Hur: föräldramöten

När: vecka x

Ansvar: rektor/mentor

Hur: utvecklingssamtal **När:** vecka x

Ansvar: mentor

3. Frågor och svar

Får skolan utföra drogtest/urinprov på elev?

Skolinspektionen har tagit ställning till drogtest i skolan vid flera tillfällen. Så här tolkar myndigheten lagen;

”Drogtester är ett kroppsligt ingrepp och enligt grundlagen är alla medborgare skyddade mot påtvingade kroppsliga ingrepp. Det innebär att inga drogtest kan genomföras i skolan utan att det finns ett fullt och reellt samtycke från eleven, och som huvudregel även från elevens vårdnadshavare om eleven inte är myndig. En elev har alltid rätt att avstå från att delta i ett test utan att behöva förklara varför, även om man tidigare har samtyckt.

Skolan får inte använda våld, påtryckningar, hot om sanktioner eller andra metoder för att tvinga en elev att gå med på att göra ett drogtest.

Skolinspektionens rekommendation

Eftersom det är svårt att bedöma om ett drogtest faktiskt genomförs frivilligt – det vill säga med ett fullt och reellt samtycke, utan tvång – avråder Skolinspektionen från att genomföra drogtest i skolan.

Vid misstanke om drogmissbruk hos en elev bör skolan alltid ta kontakt med berörda myndigheter, som socialtjänsten, polisen och sjukvården.

Denna rekommendation avser endast drogtest av elever som skolan genomför och ansvarar för. På vissa skolor kan det förekomma att Riksidrottsförbundet genomför dopningstester utifrån uppdraget att motverka dopning bland idrottsutövare. Eftersom Riksidrottsförbundets uppdrag att genomföra dopningstester grundar sig på ett annat regelverk och har ett annat syfte omfattas inte sådana tester av denna rekommendation. Under förutsättning att Riksidrottsförbundet följer de regler som gäller för dopningstester är det tillåtet att genomföra sådana under skoltid.”

Källa: <http://www.skolinspektionen.se/sv/Rad-och-vagledning/Stallningstaganden/Drogtester/>

Är det tillåtet att visitera elevskåpen?

Elevskåpet är inte ett privat utrymme för eleven. Det är alltså tillåtet att öppna elevskåpen för visitation dock under förutsättning att eleverna har klart för sig under vilka premisser skåpen disponeras, det är olika mellan skolor. Skolan måste

därför informera eleverna om att dessa utrymmen endast är avsedda för litteratur och skolhjälpmedel då de tilldelas. Viktigt att notera är dock att skolan vid visitation inte får öppna stängda väskor som förvaras i skåpen då de i sig är slutna förvaringsställen. Det är inte tillåtet för skolan att visitera elevskåp till vilka endast eleven själv har nyckel, eftersom skåpet då utgör ett slutet förvaringsställe. Beslut om att öppna skåp tas av rektor. Gör alltid ett avvägande om det är lämpligare att kontakta polisen än att själva öppna skåpet.

Är det tillåtet att kroppsvisitera en elev?

Enligt regeringsformen (RF 2 kap, 6 § och 12 §) är varje medborgare gentemot de allmänna skyddad mot kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång. Till det allmänna räknas även den offentliga skolan och tillhörande personal varför det inte är tillåtet.

Vilka regler gäller kring avstängning av elev?

Enligt Skollagen (2010:800) kan högstadieskolan vidta ett flertal åtgärder för elevernas tillrättaförande; utvisning ur undervisningssalen, kvarsittning, skriftlig varning, tillfällig omplacering och avstängning. Avstängd elev får inte få vistas på skolan.

Vad innebär egentligen tobakslagen?

Tobakslagen (1993:581) säger att rökning är förbjuden i alla lokaler som är avsedda för barn- och ungdomsverksamhet. Likaså är rökning förbjuden på skolgårdar och liknande ytor utomhus i anslutning till barn- och ungdomsverksamheter. Det är förbjudet att ha en anvisad plats för rökning på skolgården samt att hänvisa till områden i anslutning till skolan. Rökförbudet gäller dygnet runt. Det är rektor som är ansvarig för att lagen följs. Tillsynsansvaret ligger hos den kommunala tillsynsenheten, miljö och hälsoskyddsnämnden.

Skolornas gemensamma plan för tobaksfri skoltid beskriver hur överträdelse av lagen och/eller planens fastställda riktlinjer ska hanteras av skolpersonalen. Tobakslagen innefattar inte snusning men tydliga riktlinjer kring detta är viktigt för skolans förebyggande arbete. Det finns i dagsläget ingen lagstiftning som reglerar rökning på *skoltid* endast *skolområde*.

Vad säger lagen om langning/innehav av alkohol, narkotika och dopning?

Langning av alkohol, narkotika och dopningspreparat är en kriminell handling och ska anmälas till polis av rektor. Elever under 20 år kan inte införskaffa

alkohol utan att det föregåtts av langning, förutom öl upp till och med 3,5 % (det som tidigare kallades folköl), där gränsen är 18 år. På skolområdet är alkoholförtäring förbjuden.

Narkotiska preparat eller dopingpreparat (som ej föreskrivits av läkare) får enligt svensk lagstiftning inte användas eller innehas på skolområdet eller annan plats. Polisanmälan görs av rektor.

Är det tillåtet att skolan utför alkoholutandningsprov?

Alkoholutandningsprov kräver lagstöd för att få genomföras med hänsyn till bestämmelserna i 2 kap. 6 § RF om skydd mot påtvingat kroppsligt ingrepp men enligt skolinspektionen gäller detta bara skolor som finns i den offentliga förvaltningen det vill säga detta berör inte friskolor.

Hur kan skolan få till ett urinprov på en elev?

Det skolan kan göra är att be och/eller motivera vårdnadshavare till att få till ett urinprov. Det skolan kan göra i övrigt är att göra orosanmälningar till socialtjänsten vilket i sin tur kan leda till urinprov i ett senare skede.

Om skolan gör en polisanmälan angående drogpåverkad elev kan polisen vid brottsmisstanke om drogpåverkan fatta ett beslut om urinprov i syfte att få bevis i förundersökningen.

Hur går vårdnadshavare tillväga för att få till ett urinprov på sitt barn?

Denna text är baserad på regionens vårdrutin för drogtest av minderåriga på vårdcentral i Sörmland.

En orolig vårdnadshavare med barn som är folkbokförd i Nyköpings kommun kan vända sig direkt till sin vårdcentral där man är listad. Besöket bokas till distriktsköterska eller sjuksköterska. Denna samtalar med patienten/vårdnadshavaren och ordinerar lämpliga prover. Besöket är kostnadsfritt.

Vid negativt svar skickar ansvarig sköterska brevsvar till vårdnadshavare. Vid positivt svar skickas brevsvar till vårdnadshavare samt, enligt lag, meddelande till Socialförvaltningen.

Är personen under 18 år måste provtagningen vara begärd av vårdnadshavare eller socialförvaltning/polis. Ingen annan uppdragsgivare har rätt att kräva drogtest.

Denna rutin gäller gemensamt på samtliga vårdcentraler i Sörmland.

Behövs fler urinprov krävs en remiss ifrån socialtjänsten. Detta fås exempelvis genom att vårdnadshavare ringer till socialtjänstens mottagningsenhet för ungdomar (ring via växel 0158-75 00 00) och ansöker om detta. Vårdnadshavare kan alltid vända sig till Polisen via telefon, 114 14, eller direkt till polisman för rådgivning. Är eleven skriven i en annan kommun kontakta den kommunen för information om rutinerna där.

Hur går en polisanmälan till?

Polisanmälan kan göras både via telefon, 114 14, eller direkt till en polisman (exempelvis områdespolisen). Polis är alltid skyldig att upprätta en anmälan när denne får kännedom om brott. Alla har rätt att göra polisanmälningar det vill säga man behöver inte vänta på beslut från rektor.

Polisen är skyldig att meddela vårdnadshavare om personer under 18 år är misstänkta för brott om inte det är till men för utredningen, även socialtjänsten skall underrättas.

Hur går en anmälan till socialtjänsten till?

Alla som arbetar med barn och unga har anmälningsplikt vid oro till socialtjänsten (SoL 14:1). Rutiner hur detta skall ske skall finnas på alla skolor oavsett huvudman.

Ett tips är att ladda ner och läsa foldern ”Till dig som är skyldig att anmäla oro för barn” utgiven av Socialstyrelsen. (Det går att googla fram den genom att använda titeln).

Det går också att läsa mer om orosanmälan på dessa sidor:

<https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/barn-och-unga/barn-som-far-illa/>
<http://nyköping.se/Omsorg--hjalp/Barn-ungdom-och-familj/Anmalningsplikt/>
Skolpersonal kan alltid ringa till socialtjänsten och rådgöra. Kontakta kommunens mottagningsgrupp barn och unga via växel 0155-24 80 00.

Vilken personal ska rektor informera under ett pågående ärende?

Elevhälsan är en viktig grupp att informera vid pågående ärenden. Det är viktigt att personal som arbetar med berörd person har kunskap om att det pågår ett ärende och att personalen vet vem de kan vända sig till om det skulle uppstå några frågor. Det är inte alltid säkert att det är det bästa för eleven att all personal vet vad som framkommit i ärendet.

När har skolan rätt att få del av information från polis, socialtjänst och vårdnadshavare kring en ungdom?

Polisen har en absolut underrättelseskyldighet gentemot socialförvaltningen men samma uppgifter, om de lämnas ut till skolan av polis eller socialtjänst, kan vara ett brott mot tystnadsplikten och inte omfattas av sekretessbrytande regler i Offentlighets och sekretesslagen. Om vårdnadshavaren samtycker till att lyfta sekretessen kring ungdomen kan detta ge skolan rätt till att ta del av informationen kring ungdomen.

På vilket sätt kan polisen stötta skolan och eleven i det efterföljande arbetet kring en elev vid konstaterat bruk droger?

Polisen utreder brottet och lämnar vidare utredningen till åklagaren. Polisen kan alltid ta emot nya anmälningar eller tips kring en elev. Om vårdnadshavaren väljer att undanröja sekretessen så kan polisen delta vid efterföljande arbetet.

På vilket sätt kan socialtjänsten stötta skolan och eleven i det efterföljande arbetet kring en elev vid konstaterat bruk av droger?

På vilket sätt det är möjligt för socialtjänsten att stötta är individuellt från elev till elev. Det beror till exempel på om eleven/familjen har tidigare insatser, vilken inställning eleven/ vårdnadshavaren har till att ta emot stöd. Skola, elev och vårdnadshavare är alltid välkomna att kontakta antingen kommunens ungdomsbehandlare eller Mottagningsgruppen Ungdom via växel 0155-24 80 00 vid frågor.

Vad gör jag om jag hittar något jag tror kan vara narkotika på skolan?

Meddela rektor. Kontakta polisen, till exempel den polis som brukar vara med på era SSP möten. Får ni inte tag på hen så ring Polisen på 114 14 och rådgör.

Vad är SSP?

SSP är en förkortning av ett mötesforum där Skola, Social och Polis medverkar. SSP är ett forum där man kan diskutera företeelser och problem som finns på skolan, enskilda elevers namn utlämnas inte i forumet. Syftet är att de olika aktörerna ska kunna rådfråga varandra och syftar till att få förståelse för andras organisationer och arbete med fokus på skolan och dess elever.

Vad är SIP?

SIP står för samordnad individuell plan och upprättas tillsammans med en individ som har eller är i behov av insatser ifrån flera olika aktörer. Planen syftar till att ge en överblick om *vad* som behöver göras, samt *vem* som gör det och *när* det

görs. Det möjliggör till bättre samarbete mellan olika aktörer och ökar delaktigheten för den enskilda individen.

SIP är lagstadgad sedan 2010 i både HSL (3 f §) och SoL (2 kap. 7 §). Från 2017 kan även skolan initiera en SIP, efter en överenskommelse i länet om det.

Läs mer om SIP här:

<http://in.nykoping.se/service-och-stod-i-arbetet/mallar-blanketter-och-formular/verktyg/samordnad-individuell-plan-sip/> <https://www.uppdragpsyiskhalsa.se/sip/sip-for-barn/>

Olika aktuella aktörer kring ungdomar:

- ***Ungdomsbehandlarna*** erbjuder ungdomar upp till 20 år med problem med alkohol samt narkotika information, råd och stöd samt behandling. För mer information och aktuella kontaktuppgifter: <https://nykoping.se/omsorg--stod/familj-barn-och-ungdom/stod-till-barn-och-ungdom/alkohol-droger-och-kriminalitet>
- ***SIG*** är en förkortning av, Social Insats Grupp. Syftet med SIG är att fånga upp de ungdomar som är på väg att utveckla brottslighet och andra riskbeteenden. Detta för att därefter bygga ett fungerande nätverk runt dem, det kan till exempel vara skola, socialtjänst, polis, fritid och familj som samlas. För mer information och aktuella kontaktuppgifter: <https://nykoping.se/omsorg--stod/familj-barn-och-ungdom/stod-till-barn-och-ungdom/alkohol-droger-och-kriminalitet>
- ***Ungdomsstöd*** är ett socialt stöd för ungdomar mellan 10 och 20 år samt vuxna i deras närhet, både råd och stöd och även insats. För mer information och aktuella kontaktuppgifter: www.nykoping.se/ungdomsstod
- ***Skolkuratorer (elevhälsan)*** en ungdom kan alltid vända sig till sin elevhälsa på skolan vid behov av att få prata och få stöd eller hjälp. För mer information och aktuella kontaktuppgifter kolla på respektive skolas hemsida.

- **Ungdomsmottagningen** i Nyköping kan en ungdom vända sig till om de behöver prata med någon om kroppen eller om en mår dåligt med mera. För mer information och aktuella kontaktuppgifter: <https://www.umo.se/hitta-mottagning/kontaktkort/Ungdomsmottagningen-Nykoping-Nykoping/>
- **BUP** (Barn och Ungdomspsykiatri) erbjuder stöd för barn och unga mellan 0-17 år med medelsvår till svår psykisk ohälsa samt deras familjer. För mer information och aktuella kontaktuppgifter: <https://www.1177.se/Sormland/hitta-varld/kontaktkort/Barn-och-ungdomspsykiatriska-mottagningen-Nykoping-Nykoping/>
- **SAMBU** (samtalsmottagningen barn och unga) tillhör BUP och erbjuder stöd för barn och unga i åldrarna 6-17 år med lindrig till medelsvår psykisk ohälsa och deras familjer. För mer information och aktuella kontaktuppgifter: <https://www.1177.se/Sormland/hitta-varld/kontaktkort/Samtalsmottagningen-Barn-och-Unga-Nykoping-Nykoping/>

Bilaga

Tips på länkar, material och källor kring ANDT

ANDT på schemat

Ett metodmaterial som stöd till ANDT-undervisningen

Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning

Fakta och information om alkohol och narkotika

Folkhälsomyndigheten

Myndigheten med det nationella ansvaret för folkhälsofrågor (uppdrag via socialdepartementet)

Skoluppdraget

Stöd till skolor i det förebyggande arbetet (material, föreläsningar mm)

Drugsmart

Information och stöd kring frågor om alkohol och andra droger, för ungdomar eller vuxna i ungdomars närhet

Elevhälsan

En mötesplats för alla som arbetar inom elevhälsan i skolan.

Ungdomsmottagningen

Din ungdomsmottagning på nätet

Tonårsparlören (IQ-initiativet)

Tips och råd om hur man pratar med ungdomar om alkohol

Non smoking generation

En stödorganisation i tobaksförebyggande arbetet

Cannabishjälpen

Fakta om cannabis samt stöd vid missbruk

Dopingjouren

Fakta om dopning samt stöd vid missbruk

www.drugsmart.com/andt

www.can.se

www.folkhalsomyndigheten.se

www.skoluppdraget.se

www.drugsmart.com

www.elevhalsan.se

www.umo.se

www.tonarsparloren.se

www.nonsmoking.se

www.cannabishjalpen.se

www.dopingjouren.se

Alkoholhjälpen

Stöd om man är orolig för sitt eller någon kompis drickande

Alkoholprofilen

Gör ett test om du tror att du dricker för mycket alkohol

Tobaksfakta

Senaste informationen om vad som händer i tobaksfrågan, både i Sverige och världen.

Drugnews

Nyhetsbyrå som fokuserar på Alkohol, Narkotika, Doping och Tobak.

UR – Droger och dilemman

Ett interaktivt undervisningsmaterial, (sök exempelvis på droger)

Nyköping kommuns Ungdomsstödjare

www.alkoholhjalpen.se

www.alkoholprofilen.se

www.tobaksfakta.se

www.drugnews.se

www.ur.se

www.nykoping.se/ungdomsstod

<https://nykoping.se/omsorg--stod/familj-barn-och-ungdom/stod-till-barn-och-ungdom/alkohol-droger-och-kriminalitet>